

9/ Verzoening en hoop - Kolossenzen 1:19-29

*19*in hem (Christus) heeft heel de volheid willen wonen *20*en door hem en voor hem alles met zich willen verzoenen, alles op aarde en alles in de hemel, door vrede te brengen met zijn bloed aan het kruis.

*21*Eerst was u van hem vervreemd en was u hem in al het kwaad dat u deed vijandig gezind, *22*maar nu heeft hij u door de dood van zijn aardse lichaam met zich verzoend om u heilig, zuiver en onberispelijk bij zich te brengen.

*23*Maar dan moet u blijven geloven, onwrikbaar gegrondvest zijn in de hoop die het evangelie brengt, het evangelie dat u gehoord hebt en dat aan alle schepselen onder de hemel verkondigd is, en waarvan ik, Paulus, de dienaar ben geworden. Kolossenzen 1:19-23

Het woord 'verzoening' is een theologisch complex én geladen begrip. Naargelang de bijbelteksten die je neemt of net links laat liggen (wat toch vaak het geval is in kerkelijke kringen waar men binnen de theologische en leerstellige klijtlijnen moet blijven), kan de invulling van het begrip verzoening er heel anders uitzien. Daarvan moeten we op z'n minst bewust zijn...

Je vindt in de Bijbel ook geen keurig uitgewerkt hoofdstuk over verzoening, wel teksten die in een bepaalde context zijn geschreven. Zo loont het ook de moeite om na te gaan wat Paulus specifiek bedoelde in zijn brief aan de Kolossenzen, zonder allerlei teksten en leerstellige gedachten er bij te halen.

Een definitie uit onze leefwereld:

Verzoening is het herstellen van een relatie en het bijleggen van een geschil tussen partijen, vaak via een neutrale derde. Het is een minnelijke schikking, vaak gratis en vrijwillig, waarbij een vrederechter of bemiddelaar helpt een akkoord te bereiken om een conflict te beëindigen zonder een zware gerechtelijke procedure.

Synoniemen: goedmaken, schikken, bijleggen, berusten, vrede sluiten, reconciliëren, de hand reiken, conciliëren.

- Welke beelden/gevoelens roept het woord **verzoening** bij je op? Wat vind je moeilijk? Wat vind je interessant, verhelderend, moeilijk?
- Probeer zelf eens **ons moderne begrip 'verzoening'** (zie kadertje) toe te passen op God, Christus, de mens. Hoe ziet een en ander er dan uit?

VERZOENING

"De volheid (God) heeft door hem (Christus) alles met zich willen verzoenen."

Verzoenen: Gr. APOKATALLASSO: *katallasso* betekent (om)wisselen, veranderen. Dit kan bv. gaan over voorwerpen die van plaats verwisselen, maar ook een wisseling of verandering van houding, van relaties. In het Oud-Grieks wordt het gebruikt voor het herstel van een gebroken relatie tussen partijen. Het voorvoegsel *APQ* versterkt de betekenis. Het gaat niet om het min of meer bij te leggen, maar om een grondig herstel van relaties.

Merk op dat Paulus verzoening direct koppelt aan '**vrede brengen / vrede maken**'. Verzoening is niet alleen 'juridisch gelijk krijgen', maar het beëindigen van vijandschap, het herstellen van gebroken relaties, het scheppen van een nieuwe werkelijkheid. Vijandschap wordt ingeruild voor vrede en vriendschap. Dit is belangrijk om mee te nemen aangezien ons christelijk denken zich (al te) vaak in een juridisch kader situeert (rechtbank, oordeel, ...).

- Hoe helpt de koppeling met het begrip '**vrede brengen / maken**' om verzoening beter te begrijpen?
- Wat doet het met jou te weten dat verzoening **niet in de juridische sfeer** zit (rechtbank en oordeel) maar in de relationele (herstel van relaties)? Welke relatie(s)?

WIE NEEMT HET INITIATIEF, EN WIE MOET VERZOEND WORDEN?

God neemt het initiatief: Hij verzoent alles met zichzelf. God handelt, en doet dit via Christus.

In heidense culturen (waartoe de Kolossenzen behoorden) lag dat anders. Daar moesten de goden via allerlei middelen (soms tot mensenoffers toe) 'verzoend' worden, gunstig gestemd. Paulus geeft aan dat het met de God van de Bijbel omgekeerd is. Niet God moet verzoend worden, maar de mens. Dat lees je hier in Kolossenzen 1,

maar ook in 2 Kor:18-19; Rom 5:10; Ef 2:16. Het probleem ligt bij de mens, niet bij God (bv. omdat hij door zijn heiligheid niet zo maar zou kunnen vergeven en wel afstand móét nemen - zie ook kadertje hiernaast). Ook de profeet Jesaja leek het zo te zien: **“uw ongerechtigheden zijn het, die scheiding brengen tussen u en uw God (en niet: tussen God en u)” (59:2)** Paulus van zijn kant maakt het heel erg duidelijk in vers 21: **“Eerst was u van hem vervreemd en was u hem in al het kwaad dat u deed vijandig gezind.”** -> Lett. vijanden in / door uw denken en uw boze werken.

Opmerking: Paulus schrijft aan ex-heidenen, vroeger dus ‘vijanden’ van God. Daar moeten we ook de eerste betekenis zoeken van wat Paulus schrijft, zonder zomaar te veralgemenen (wat natuurlijk wel past in een bepaalde christelijke theologie die er op er blijft op hameren dat alle mensen door en door slecht zijn...).

Neemt God afstand?

Genesis 3 is interessant in deze context. Wanneer de mens de foute keuze maakt en zondigt, dan komt God uit eigen initiatief tegemoet en spoort de mens aan om te bezinnen: **“Waar ben je (aan toe)?”** Niet God, maar de mens neemt afstand en verstopt zich. God nodigt hem uit om ‘tevoorschijn te komen’ en dus te naderen (dit is trouwens ook de grondbetekenis van het Hebreeuwse werkwoord ‘offeren’!

Wanneer de mens zijn naaktheid probeert te bedekken, is het God die hem bedekt. Dit duidt niet noodzakelijk op een dier dat gedood moest worden. Het Hebreeuwse woord heeft het over ‘huid’. Het idee kan zijn dat God de mens a.h.w. een nieuwe huid geeft (nieuwe kansen). Het werkwoord ‘bedekken’ in het Hebreeuws heeft ook de betekenis van vergeven, verzoenen (basis van het woord ‘verzoendeksel’).

- **Niet God moet verzoend worden met de mens, maar de mens met God...** Reactie? Wat zegt Genesis 3 hierover (Gods houding naar de mens in de hof van Eden)?
- Als mensen denken dat zij God **gunstig moeten stemmen**, kan dit ook te maken hebben met een bepaald **godsbeeld**? Heb jij soms nog het idee dat je God gunstig moet stemmen (‘verdienen’)?
- Wanneer verzoening ter sprake komt, wordt vaak heel erg de nadruk gelegd op het feit dat we het **niet verdienen**. Uiteraard moeten wij niet hoogmoedig worden... maar denk je echt dat God (de Vader) zelf vooral bezig is met verdienen of niet verdienen?
- **Vervreemding...** iets wat ook **in het denken** zit: waar zie je vandaag vijandschap in het denken (over God, over jezelf, over anderen).
- De dochter van een vriendin die godsdienstlerares is vroeg eens, heel ontdaan en in tranen, aan haar moeder: **“Ben ik dan echt zo slecht dat er iemand voor mij moest sterven?”** Reactie?

EEN MYSTERIE

De verzen 24 - 29 komen de specifieke context bevestigen wanneer Paulus schrijft over ‘het mysterie’: **“... zijn boodschap in al haar volheid verkondigd wordt: ²⁶het mysterie dat in alle eeuwen en voor alle generaties verborgen is geweest, maar nu aan zijn heiligen onthuld is. ²⁷Aan hen heeft God bekend willen maken hoe glorieus dit mysterie is voor alle volken: Christus is in u, hij is uw hoop op goddelijke luister.”**

Het Griekse woord **MYSTERION** is geen ‘raadsel’, ook niet ‘iets onbegrijpelijks’, maar iets dat verborgen was en nu bekendgemaakt, geopenbaard om verkondigd te worden. Heel concreet geeft Paulus aan dat het ‘mysterie’ in de Kolossenzen, en ook in alle volken (het Griekse ETHNOS staat voor heidense volkeren) is ingevuld. Eigenlijk is dit ook een verduidelijking van dat ‘alles en iedereen’ dat eerder in hoofdstuk 1 veelvuldig voorkomt. Verzoening, herstel van relaties, **vrede voor alles en iedereen**, zonder onderscheid.

Hierin speelt Paulus een belangrijke rol. Hij is het die, meer dan anderen, het evangelie en Christus overal brengt, ook bij de heidenen (wat moeilijk lag bij Joden). In v. 24 schrijft hij dat hij **‘aanvult wat nog ontbreekt aan Christus lijden’**. Aanvullen, of vervullen (pleromai). Dat “vervullen” (πληρῶσαι) is niet alleen “uitleggen”, maar ook: Gods beloften tot hun bedoelde voltooiing brengen (nu het evangelie naar de volken gaat).

- **God wil ‘vrede voor alles en iedereen’...** Wat betekent dit concreet volgens jou? En wat als wij niet met iedereen vrede willen (of: mensen eerder stigmatiseren en uitsluiten)?

DE CONCRETE UITWERKING

“Verzoenen... door vrede te brengen met zijn bloed aan het kruis.”

Wat dit zeker inhoudt is dat verzoening niet betekent ‘doen alsof er niets is gebeurd, alsof er niets aan de hand is’. Er is kwaad, en dat kun je niet gewoon wegdromen. Het ‘kost’ wel iets...

Wat het ook zeker niet is: God omkopen. Het is immers God die het initiatief nam en neemt. Er is geen ruilmiddel nodig om God gunstig te stemmen. Door de eeuwen heen zijn wel verschillende denkpijlers geopperd:

- **Genoegdoening en substitutie** (plaatsvervangings): juridische benadering: Christus voldoet aan 'de schuld' (of ook: draagt de straf) in onze plaats. Het kruis doet recht aan Gods gerechtigheid waardoor wij vrij komen.
- **Christus als overwinnaar**: het kruis en de opstanding ontmaskeren en onttroonen de kwade machten; verzoening is bevrijding uit vijandige heerschappij (cf. Kol 1:13 "Overgebracht naar het rijk van zijn zoon.")
- **Morele invloed**: het kruis openbaart Gods liefde en verandert harten, waardoor echte verzoening mogelijk wordt. Jezus is God (de Vader) op een heel andere manier komen tonen dan mensen gewoon waren in het traditionele religieuze denken toen.
- **Oosters-christelijk**: Verzoening is meer 'genezing' dan juridisch. Dit zou je kunnen linken aan het Griekse begrip 'verlossing / redding' dat ook vertaald wordt als 'genezing, heling'.

Voor vele gelovigen is het bovenstaande niet makkelijk... De vraag is echter in hoeverre je alles ('achter en voor de schermen') goed moet kennen en begrijpen. Als je maar de zekerheid hebt dat 'de weg open is', dat je altijd naar God kunt weerkeren en dat je dan ook echt welkom bent.

- **Moeten we echt kiezen tussen bovenstaande modellen? Of kan elk model ons helpen om te bezinnen door andere aspecten te belichten? Wat zijn de sterke punten en de zwaktes van elke model?**
Misschien behulpzaam: stel bij elk model de volgende vragen:
 1. **Wat is het probleem?** schuld, vijandschap, besmetting, slavernij, cyclus van geweld, machtssystemen...
 2. **Wat doet God concreet?** vergeven, reinigen, bevrijden, ontmaskeren, genezen...
 3. **Wat betekent "bloed"?** leven gegeven, verbond wordt bevestigd, reiniging, ultieme solidariteit...
 4. **Wat is "vrede"?** Geen oorlog? Innerlijke rust? Algemeen herstel van relatie/orde (shalom).
- **Moet je alles kunnen uitleggen, of is het voldoende te weten dat je (weer) welkom bent bij God?**

HET DOEL VAN DE VERZOENING

Het doel van verzoening en het doel van Paulus' bediening lopen parallel:

- Kol 1:22: verzoend "om jullie heilig, zuiver en onberispelijk bij zich te brengen".
- Kol 1:28: Paulus verkondigt Christus "om iedereen tot volmaaktheid in Christus te brengen."

Elk van die woorden heeft een eigen kleur en betekenis:

Heilig: afgezonderd, maar met een belangrijk bijgegeven, nl. toegewijd.

Zuiver: komt uit de offercultuur -> zonder smet of gebrek. Figuurlijk: moreel juist.

Onberispelijk: komt eerder uit de sfeer van de rechtbank -> niet aanklaagbaar

Volmaakt: het Griekse woord komt van het stamwoord 'doel, bestemming, einddoel'. Volmaakt zijn kan betekenen: op weg zijn en blijven naar het doel. Paulus gebruikt dit woord heel vaak in de betekenis van 'volwassen, rijp, tot ontwikkeling gekomen'; ook: compleet. Zie bv. 1 Kor 14:20.

In het Hebreeuws zou het woord TAMMIM kunnen gebruikt worden, vaak vertaald als 'onberispelijk / integer', maar vertrekt van het idee 'heel, ongedeeld, uit één stuk'.

Let wel! dit zijn geen voorwaarden maar een doel waar naar toegewerkt wordt!

Tenslotte nog dit:

"...dan moet u blijven geloven, onwrikbaar gegroundvest zijn in de hoop die het evangelie brengt" (v. 23)

Onwrikbaar gegroundvest roept het beeld op van een gebouw dat stevig op zijn fundament staat, stabiel, niet wankelend, niet wegschuivend. De gebruikte werkwoordsvorm in de grondtaal (passief) suggereert dat het God is die de fundering heeft gelegd. **Blijven geloven**: letterlijk staat er 'je niet weg laten schuiven', van het werkwoord 'verplaatsen, doen verschuiven, wegtrekken'. Dit werkwoord staat in een tijd die aangeeft dat dit risico voortdurend aanwezig is. Er zijn krachten die je telkens willen 'verplaatsen'. Bij de Kolossen was dit heel actueel: ze konden meegezogen worden door alternatieve verhalen, kennis, leer en praktijken (zie Kol 2:16-23).

- **Doel of voorwaarde...** Maakt het iets uit voor jou? Waarom wel / niet?
- **Wat zouden 'heilig, zuiver, onberispelijk' concreet kunnen betekenen in het dagelijkse leven?**
- **Volmaakt... of volwassen...** Maakt het iets uit voor jou? Wat is het verschil tussen beide?
- **Standvastigheid...** Wat is het en wat is het niet? Wat is volgens jou een gezond midden tussen zwakke wispelturigheid en vastgeroeste koppigheid?